

Інше (Порівняльне правознавство)

УДК 340.5:342(481+485+489)

Воронько Анастасія Володимирівна

студентка Факультету прокуратури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Воронько Анастасия Владимировна

студентка Факультета прокуратуры

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Voronko Anastasiia

Student of the Faculty of the Prosecutor's Office

Yaroslav Mudryi National Law University

Лешко Оксана Дмитрівна

студентка Факультету прокуратури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Лешко Оксана Дмитриевна

студентка Факультета прокуратуры

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Leshko Oksana

Student of the Faculty of the Prosecutor's Office

Yaroslav Mudryi National Law University

Зінченко Олена Володимирівна

докторка історичних наук, професорка, доцентка кафедри

міжнародного приватного права та порівняльного правознавства

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Зинченко Елена Владимировна

докторка исторических наук, профессор, доцентка кафедры

международного частного права и сравнительного правоведения

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Zinchenko Olena

*Doctor of Historical Sciences, Professor, Associate Professor of the
Department of Private International Law and Comparative Law
Yaroslav Mudryi National Law University*

**ІНСТИТУТ ОМБУДСМЕНА В КРАЇНАХ СКАНДИНАВІЇ
ИНСТИТУТ ОМБУДСМЕНА В СТРАНАХ СКАНДИНАВИИ
INSTITUTION OF OMBUDSMAN IN THE SCANDINAVIAN
COUNTRIES**

***Анотація.** Стаття присвячена аналізу інституту уповноваженого з прав людини (омбудсмена) в країнах Скандинавії – Швеції, Норвегії та Данії. У статті автори досліджують історію становлення інституту омбудсмена, аналізують чинне законодавство скандинавських держав, яке регулює питання призначення на посаду та звільнення з посади уповноваженого з прав людини, юрисдикції омбудсменів, основних інструментів діяльності та повноважень. Авторами встановлено, що інститут омбудсмена зародився у Швеції, де на сьогодні існує сильна модель парламентського уповноваженого. Інститут парламентського уповноваженого з прав людини у Швеції включає в себе чотирьох омбудсменів, один з яких є головним, а троє інших займаються окремими визначеними напрямками. Парламентський омбудсмен у Швеції має надзвичайно широкі повноваження, зокрема право контролю над органами влади та військовими силами; бути присутнім на засіданнях судів; застосовувати дисциплінарне покарання чи розпочинати судове переслідування посадовців. Окрім парламентських у Швеції існують також омбудсмени, наділені повноваженнями в окремих галузях суспільного життя. Парламентський омбудсмен в Норвегії також є незалежною посадовою особою, однак він володіє набагато вузькими*

повноваженнями. Акти парламентського омбудсмена мають рекомендаційний характер, проте, як правило, виконуються органами та особами, яким вони адресуються. Його компетенція поширюється виключно на органи цивільної адміністрації, але не поширюється зокрема на суди, діяльність Рахункової палати та деякі інші органи влади. Окрім інституту парламентського омбудсмена в Норвегії існують омбудсмен з прав дитини (Норвегія стала першою державою, яка ввела таку посаду), омбудсмен із захисту прав службовців Збройних сил, омбудсмен з питань рівності та недопущення дискримінації, а також місцеві омбудсмени. Окрім традиційних повноважень, омбудсмен в Данії уповноважений здійснювати моніторинг чинних законів та інших адміністративних нормативно-правових актів. У разі виявлення недоліків омбудсмен повідомляє про це парламент, відповідального міністра, органи місцевого самоврядування. Для проведення свого розслідування чи розгляду скарги омбудсмен вправі отримувати від органів влади інформацію, документи, письмові заяви тощо. При цьому уповноважений з прав людини в Данії не може критикувати чи надавати рекомендації державним органам чи їх посадовим особам, доки вони не можуть зробити заяву з розглядуваного питання. Окрім парламентського в Данії також існують місцеві омбудсмени, зокрема омбудсмен Гренландії та омбудсмени у кожному великому місті. Авторами зроблено висновок про доцільність реалізації шведської моделі омбудсмена в Україні.

Ключові слова: уповноважений з прав людини, омбудсмен, інститут омбудсмена, парламентський контроль, скарга.

Анотація. Стаття посвячена аналізу інституту уповноваженого по правам человека (омбудсмена) в странах Скандинавии – Швеции, Норвегии и Дании. В статье авторы исследуют историю становления института омбудсмена, анализируют действующее

законодательство скандинавских государств, регулирующие вопросы назначения на должность и освобождения от должности уполномоченного по правам человека, юрисдикции омбудсменов, основных инструментов деятельности и полномочий. Авторами установлено, что институт омбудсмена зародился в Швеции, где сегодня существует сильная модель парламентского уполномоченного. Институт парламентского уполномоченного по правам человека в Швеции включает четырех омбудсменов, один из которых является главным, а трое других занимаются отдельными определенными направлениями. Парламентский омбудсмен в Швеции имеет очень широкие возможности, в частности право контроля над органами власти и военными силами; присутствовать на заседаниях судов; применять дисциплинарное наказание или начинать судебное преследование должностных лиц. Кроме парламентских, в Швеции существуют также омбудсмены, наделенные полномочиями в отдельных отраслях общественной жизни. Парламентский омбудсмен в Норвегии также является независимым должностным лицом, однако обладает гораздо более узкими полномочиями. Акты парламентского омбудсмена носят рекомендательный характер, однако, как правило, выполняются органами и лицами, которым они адресуются. Его компетенция распространяется исключительно на органы гражданской администрации, но не распространяется в частности на суды, деятельность Счетной палаты и некоторые другие органы власти. Кроме института парламентского омбудсмена в Норвегии существуют омбудсмен по правам ребенка (Норвегия стала первым государством, которое ввело такую должность), омбудсмен по защите прав служащих Вооруженных сил, омбудсмен по равенству и недопущению дискриминации, а также местные омбудсмены. Кроме традиционных полномочий омбудсмен в Дании уполномочен осуществлять мониторинг действующих законов и

других административных нормативно-правовых актов. В случае обнаружения недостатков омбудсмен сообщает об этом парламенту, ответственному министру, органам местного самоуправления. Для проведения собственного расследования либо рассмотрения жалобы омбудсмен вправе получать от органов власти информацию, документы, письменные заявления и т.д. При этом уполномоченный по правам человека в Дании не может критиковать или давать рекомендации государственным органам или их должностным лицам, пока они не могут сделать заявление по рассматриваемому вопросу. Кроме парламентского, в Дании также существуют местные омбудсмены, в частности омбудсмен Гренландии и омбудсмены в каждом крупном городе. Авторами сделан вывод о целесообразности реализации шведской модели омбудсмена в Украине.

Ключевые слова: *уполномоченный по правам человека, омбудсмен, институт омбудсмена, парламентский контроль, жалоба.*

Summary. *The article is devoted to the analysis of the institution of the Commissioner for Human Rights (Ombudsman) in the Scandinavian countries - Sweden, Norway and Denmark. In the article the authors research the history of the ombudsman, analyze the current legislation of the Scandinavian countries, which regulates the appointment and dismissal of the Commissioner for Human Rights, the jurisdiction of ombudsmen, the main tools and powers. The authors found that the institution of ombudsman originated in Sweden, where there is currently a strong model of parliamentary ombudsman. The institution of the Parliamentary Commissioner for Human Rights in Sweden consists of four ombudsmen, one of whom is the head and three others in certain specific areas. The parliamentary ombudsman in Sweden has extremely broad powers, including the right to control the authorities and the military; to be present at court hearings; apply disciplinary action or prosecute officials. In addition to*

parliamentary ombudsmen in Sweden, there are also ombudsmen with powers in certain areas of public life. The Parliamentary Ombudsman in Norway is also an independent official, but he has much narrower powers. Acts of the parliamentary ombudsman are of a recommendatory nature, but are usually implemented by the bodies and persons to whom they are addressed. Its competence extends exclusively to the civil administration (there is a separate military ombudsman), but does not extend in particular to the courts, the activities of the Accounting Chamber and some other authorities. In addition to the Parliamentary Ombudsman, Norway has an Ombudsman for the Rights of the Child (Norway became the first country to introduce such a position), an Ombudsman for the Protection of the Rights of Armed Forces, an Ombudsman for Equality and Non-Discrimination, and local ombudsmen. In addition to his traditional powers, the Danish ombudsman is empowered to monitor existing laws and other administrative regulations. In case of shortcomings, the ombudsman informs the parliament, the responsible minister, local governments. The Ombudsman has the right to receive information, documents, written statements, etc. from the authorities in order to investigate or consider a complaint. However, the Danish ombudsman may not criticize or make recommendations to public authorities or their officials until they can make a statement on the matter. In addition to the parliamentary ombudsman, there are also local ombudsmen in Denmark, including the ombudsman of Greenland and ombudsmen in every major city. The authors concluded that the Swedish model of ombudsman should be implemented in Ukraine.

Key words: *Commissioner for Human Rights, Ombudsman, Ombudsman Institute, Parliamentary Control, Complaint.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Парламентський уповноважений з прав людини (омбудсмен) сьогодні є важливою

інституційною гарантією прав і свобод людини у сучасних демократичних державах. Будучи незалежною посадовою особою, підзвітною парламенту, омбудсмен виступає свого роду посередником в адміністративних спорах, здійснює контроль за додержанням прав людини та уповноважений з цією метою проводити розслідування, рекомендувати коригуючі дії та подавати доповіді [6, с. 12].

Інститут омбудсмена у кожній європейській державі характеризується різними ознаками, у тому числі диференціюється за характером та обсягом повноважень, формами здійснення своєї діяльності, підконтрольністю, підзвітністю тощо. При цьому значний інтерес становить вивчення моделей діяльності омбудсмена у скандинавських країнах (Швеція, Норвегія та Данія), так як в них даний інститут з'явився найраніше та, як наслідок, має найдовшу історію функціонування. Вивчення історії виникнення та аналіз сучасного стану інституту омбудсмена в скандинавських країнах становить особливий інтерес з тим, щоб перейняти кращі світові традиції для вітчизняного правотворення та правозастосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що питання, досліджувані у цій роботі, були предметом розгляду С.В. Банаха [2], О.Б. Бондарева [3], Н.В. Заблоцької [4], О.І. Косілової [5], О.О. Майданник [6], О. Рудіка та Л. Лазаревої [8], А. Фліфлета [10] та інших дослідників. В той же час праці, присвячені порівняльному аналізу інституту омбудсмена в скандинавських країнах, не виходили друком. Саме заповненню такої прогалини і присвячена ця стаття.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Вивчення історії створення та функціонування інституту омбудсмена в скандинавських державах (Швеція, Норвегія та Данія), аналіз чинного законодавства, що регулює окремі питання функціонування інституту парламентських уповноважених з прав людини, а також інших

омбудсменів у вказаних країнах. Не менш важливим є вивчення практики застосування такого законодавства та формування рекомендацій щодо можливих змін національного законодавства в контексті досліджуваного питання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для початку вважаємо за доцільне проаналізувати інститут уповноваженого з прав людини у Швеції, де інститут омбудсмена і зародився. Так, С.В. Банах відзначає, що шведський король Карл XII у 1713 році видав Закон про створення в Швеції Королівського омбудсмена, основним завданням якого був контроль за дотриманням на території держави законів та статутів та за дотриманням цивільними службовцями своїх повноважень та обов'язків [2, с. 51].

При цьому «класичний омбудсмен» з'явився у Швеції разом із прийняттям документа про правління (конституційного акту) 1809 року, який закріпив запропонований Ш. Монтеск'є принцип поділу влади, зокрема щодо врівноваження повноважень короля та парламенту. Контроль за рівновагою покладался на омбудсмена юстиції, який стежив за дотриманням актів парламенту, інших органів державної влади та місцевого самоврядування. Окрім того, О. Рудік та Л. Лазарева вказують на те, що омбудсмена було наділено повноваженнями, пов'язаними із захистом прав громадян [8].

О.Б. Бондарев відзначає, що у такому вигляді інститут омбудсмена у Швеції існував до 1915 року. Вже у 1915 році у Швеції впроваджено інститут військового омбудсмена, який розглядав скарги солдатів та здійснював контроль за діяльністю військової адміністрації [3, с. 4] (діяв до 1967 року). Починаючи з 1976 року у Швеції діє чотири омбудсмени, один з яких є головним. Так, головний парламентський омбудсмен керує роботою інших, розподіляє між ними обов'язки та сфери діяльності, а саме: 1) доступність громадськості до офіційних документів; 2) робота

судів, прокуратури, поліції, в'язниць, виконання судових рішень; 3) військова адміністрація та її відносини з цивільними структурами [3, с. 4].

Модель уповноваженого з прав людини у Швеції вважають «сильною», так як він має надзвичайно широкі повноваження. Так, омбудсмен має право контролю над органами влади на всіх ступенях, а також над військовими силами та посадовими особами. Він може вільно користуватися протоколами та важливими паперами; бути присутнім на засіданнях судів чи органів управління; ініціювати прийняття закону; застосовувати дисциплінарне покарання; розпочинати судове переслідування посадовців за несумлінне виконання власних зобов'язань [4, с. 245; 5]. У Акті про Риксдаг Швеції встановлено, що омбудсмени у Швеції призначаються на 4 (чотири) роки. При цьому, за клопотанням комісії, яка перевіряє звіт про діяльність омбудсмена, парламент може до спливу цього строку звільнити омбудсмена, який не користується довірою парламенту. При достроковому припиненні повноважень парламент повинен якнайшвидше призначити нового омбудсмена [1]. А. Фліфлет звертає увагу на тісний взаємозв'язок омбудсмена з судовою гілкою влади. Так, в Швеції омбудсменами завжди є колишні судді чи працівники судової системи [10].

Окрім парламентських у Швеції існують також омбудсмен із захисту прав споживачів (підконтрольний уряду); омбудсмен з питань економічного розвитку (підконтрольний королю); омбудсмен у справах преси (підконтрольний представникам ЗМІ) [3, с. 4].

В Норвегії історія уповноваженого з прав людини розпочалась із запровадження посади військового омбудсмена у 1952 року. Вказана посадова особа контролювала лише військові сили та короля. Вже з 1962 року повноваження омбудсмена було поширено і на контроль за цивільною адміністрацією [4, с. 245-246]. О.Б. Бондарев відзначає складну структуру інституту омбудсмена в Норвегії. Так, у структурі військового

омбудсмена створюється комітет, 7 (сім) членів якого формує зі свого складу Стортинг (парламент Норвегії) на 4 роки. Голова цього комітету — омбудсмен, працює на постійній основі та має основним завданням сприяння захисту громадянських прав службовців збройних сил держави. Аналогічну структуру має й інститут цивільного омбудсмена, компетенція якого поширюється на центральну владу, місцеву адміністрацію, церковну владу [3, с. 4-5]. Варто відзначити, що при виконанні своїх функцій, омбудсмен виступає як незалежний орган.

А. Фліфлет, який обіймав посаду омбудсмена Норвегії протягом 1990-2014 рр., вказує на те, що однією з вимог до особи, яка бажає обійняти посаду омбудсмена, є наявність юридичної освіти та досвіду юридичної роботи суддею чи юрисконсультантом. Враховуючи відсутність у Норвегії інституту адміністративних судів та практику розгляду адміністративних спорів в адміністративних органах, омбудсмен, здійснюючи контроль за цивільними адміністраціями, «заповнює вакуум» та є додатковою гарантією для учасників адміністративних спорів [10].

З даних, опублікованих Організацією Об'єднаних Націй, слідує, що в Норвегії будь-яка особа може подати скаргу парламентському омбудсмену у зв'язку з проявом несправедливості, включаючи порушення прав людини, з боку будь-якого державного органу. При цьому акти омбудсмена, в яких він може вказати на помилку недбалість державного органу або необґрунтованість рішення, не мають обов'язкової юридичної сили, проте, як правило, виконуються. Омбудсмен може рекомендувати надання потерпілій особі компенсації [7]. Скарга до омбудсмена може бути подана після використання наявних можливостей подання скарг на органи державної влади, місцевого самоврядування та їх посадових осіб. Строк подання — протягом 1 (одного) року з дня виникнення обставин, яких стосується скарга, або з дня отримання остаточного рішення з органів влади. Компетенція омбудсмена не поширюється на питання та справи, що

стосуються приватних спорів; діяльності судів; на окремі рішення, прийняті урядами місцевих комун; на питання, відносно яких Стортинг вже встановив визначену позицію; на рішення Короля Норвегії, які прийняті на засіданні Державної ради; на діяльність Рахункової палати Норвегії; на питання і справи, що відносяться до компетенції Уповноваженого з питань Збройних сил та Уповноваженого з питань цивільних військовозобов'язаних осіб [9].

Норвегія стала першою державою у світі, де було введено посаду омбудсмена з прав дитини (1981 рік). Завданнями його діяльності є захист прав дитини в державному та приватному житті; нагляд за змінами в умовах життя дітей. Ця посадова особа діє незалежно від інших державних органів. Не маючи повноважень скасовувати адміністративні дії чи рішення, омбудсмен з прав дитини уповноважений розслідувати, критикувати та оприлюднювати проблеми, рішення яких підвищать рівень добробуту дітей та молоді [7]. Як вже відзначалося, в Норвегії існує омбудсмен із захисту прав службовців Збройних сил. У 2006 році в Норвегії створений інститут омбудсмена з питань рівності та недопущення дискримінації, який знаходиться у віданні Міністерства зі справ дітей та питань рівноправ'я. Основним завданням є боротьба з дискримінацією, заохочення рівності; забезпечення відповідності правової та адміністративної практики міжнародним конвенціям, учасником яких є Норвегія. Як і в Швеції, у Норвегії існує омбудсмен із питань захисту прав споживачів. Окрім того, у Норвегії існують посади місцевих омбудсменів з прав пацієнтів (в кожній із 19 областей); омбудсменів з прав людей похилого віку та омбудсменів з питань соціальних служб (в окремих адміністративно-територіальних одиницях).

Інститут омбудсмена у Данії було засновано у 1953 році. Як відзначає Н.В. Заблоцька, при впровадженні інституту омбудсмена уряд Данії врахував особливості розвитку держави, де тривалий час існував

судовий контроль за діяльністю адміністрації та був впроваджений принцип відповідальності уряду перед парламентом. У зв'язку з цим компетенція данського омбудсмена була дещо вужчою, ніж в інших державах, де цей інститут існував на той час [4, с. 246]. Закон від 1954 року уповноважував омбудсмена здійснювати нагляд за цивільною та військовою адміністрацією, органами місцевої адміністрації з тим, «щоб ніхто в межах своєї компетенції не переслідував незаконних цілей, не приймав необґрунтованих рішень або будь-яким чином не вчиняв посадових правопорушень або злочинів» [3, с. 5].

Наразі у Данії діє Закон № 473 від 12 червня 1996 р. про омбудсмена (зі змінами та доповненнями) [11]. Відповідно до цього Закону омбудсмен призначається на посаду після кожних загальних виборів або у разі появи вакантної посади Фолькетингом (парламент Данії). Загальний строк повноважень — не більше 10 (десяти) років. Омбудсмен повинен мати вищу юридичну освіту, на нього поширюються вимоги щодо несумісності (не може бути членом парламенту, муніципальних рад). Законом передбачено можливість відставки омбудсмена за власним бажанням, дострокового звільнення у результаті недовіри парламенту, звільнення у зв'язку із досягненням 70-річного віку.

Юрисдикція омбудсмена поширюється на 1) всі ланки державного управління; 2) умови перебування осіб, позбавлених волі в приватних установах, куди вони були поміщені на виконання рішення державного органу, за рекомендацією органу державної влади, або за згодою або дозволом державного органу; 3) умови перебування дітей у приватних закладах, які відповідають за виконання завдань, безпосередньо пов'язаних з дітьми; 4) церкву, окрім питань, які прямо або опосередковано стосуються догматів та доктрин церкви. Разом з тим, юрисдикція омбудсмена не поширюється на судову гілку влади та органи, які вирішують приватноправові спори. При виконанні своїх функцій

омбудсмен є незалежним від парламенту, при цьому, він подає парламенту щорічний звіт про свою роботу. Окрім традиційних повноважень, омбудсмен в Данії уповноважений здійснювати моніторинг чинних законів та інших адміністративних нормативно-правових актів. У разі виявлення недоліків омбудсмен повідомляє про це парламент, відповідального міністра, органи місцевого самоврядування.

Одним із інструментів дій омбудсмена є розгляд скарг. Скарга може бути подана тільки після використання засобів адміністративного захисту і протягом 12 (дванадцяти) місяців після можливого порушення прав (вказаний строк може бути продовжений). Окрім того, омбудсмен в Данії уповноважений проводити моніторингові візити до будь-якої установи чи компанії, які підпадають під його юрисдикцію. Для проведення свого розслідування чи розгляду скарги омбудсмен вправі отримувати від органів влади інформацію, документи, письмові заяви; викликати осіб для дачі показань у суді; інспектувати будь-яке місце роботи і будь-яке приміщення. Омбудсмен не може критикувати чи надавати рекомендації державним органам чи їх посадовим особам, доки вони не оприлюднять заяву з розглядуваного питання.

Окрім парламентського в Данії також існують місцеві омбудсмени, зокрема омбудсмен Гренландії та омбудсмени у кожному великому місті.

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Інститут омбудсмена зародився у скандинавських країнах та займає важливе місце у системі стримувань та противаг. Інститути уповноважених з прав людини Швеції, Норвегії та Данії мають ряд спільних рис, а саме: схожа юрисдикція, наявність майже однакових вимог до кандидатів на таку посаду тощо.

Шведська модель омбудсмена є сильною та відрізняється від інших своєю структурою (наявність чотирьох парламентських омбудсменів) та широкими повноваженнями. На відміну від колег з Данії та Норвегії,

шведський уповноважений наділений повноваженнями щодо контролю за діяльністю судів, прокуратури, поліції та інших державних органів; може ініціювати прийняття закону, застосовувати дисциплінарне покарання та розпочинати судове переслідування посадовців за несумлінне виконання власних зобов'язань. Натомість, омбудсмени Данії та Норвегії можуть приймати виключно акти рекомендаційного характеру, які, як правило, в силу розвинутої правової традиції, враховуються державними органами та їх посадовими особами при прийнятті рішень.

Шведський омбудсмен наділений повноваженнями з нагляду за розглядом справ і виконанням державними службовцями їх обов'язків, тоді як данський та норвезький – є альтернативою судам адміністративної юрисдикції та уповноважені розглядати окремі адміністративні справи. Окрім класичних парламентських омбудсменів у Норвегії також існують омбудсмени з питань захисту прав пацієнтів, омбудсмен з прав дитини (введена в Норвегії вперше в світі), омбудсмен із захисту прав службовців Збройних сил, омбудсмен з питань рівності та недопущення дискримінації, а також місцеві омбудсмени. У Данії також поруч із парламентським омбудсменом запроваджені посади місцевих омбудсменів.

На етапі формування та становлення демократичних інститутів України та в умовах наявної суспільно-політичної обстановки вважаємо доцільним реалізувати в Україні саме шведську модель омбудсмена – незалежного органу, наділеного широкими контрольними повноваженнями.

Література

1. Акт о Риксдаге, принят 28.02.1974 г. URL: <http://www.parliament.am/library/kanonakarger/Shwedenrus.pdf> (дата звернення: 21.04.2022).

2. Банах С. В. Генеза функцій інституту омбудсмана у зарубіжних країнах. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. № 4. С. 50–53.
3. Бондарев О. Б. Історія запровадження та тенденції розвитку інституту омбудсмана в зарубіжних країнах. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. Т. 2, № 6. С. 3–7.
4. Заблоцька Н. В. Інститут уповноваженого з прав людини як предмет політологічного дослідження. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2010. № 1. С. 241–250.
5. Косілова О. І. Сучасний стан і тенденції розвитку інституту омбудсмана у світі та в Україні. *Правова інформатика*. 2013. 4 (40). С. 62–71.
6. Майданник О. О. Інститут омбудсмана у механізмі забезпечення прав людини в Україні. *Адвокат*. 2010. 7 (118). С. 12–16.
7. Общий базовый документ, являющийся составной частью докладов государств-участников. Норвегия. URL: <https://cutt.ly/xGwuOrL> (дата звернення: 21.04.2022).
8. Рудік О., Лазарева Л. Інститут спеціалізованого і місцевого омбудсмана як механізм захисту прав людини: зарубіжний досвід. *Державне управління та місцеве самоврядування. Збірник наукових праць*. 2015. №1(7). URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_03\(10\)/11romlzd.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_03(10)/11romlzd.pdf) (дата звернення: 21.04.2022).
9. Уполномоченный по правам человека Норвегии. URL: <https://www.sivilombudet.no/en/русский/> (дата звернення: 21.04.2022).
10. Фліфлет А. Скандинавский омбудсмен. URL: <https://otetrad.ru/article-770.html> (дата звернення: 21.04.2022).

11. The Ombudsman Act, Denmark. URL:
<https://en.ombudsmanden.dk/introduction/loven/> (дата звернення:
21.04.2022).

References

1. Akt o Riksdage. prinyat 28.02.1974 g. URL:
<http://www.parliament.am/library/kanonakarger/Shwedenrus.pdf> (data
zvernennya: 21.04.2022).
2. Banakh S. V. Heneza funktsii instytutu ombudsmana u zarubizhnykh
krainakh. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal. 2014. № 4. S. 50–
53.
3. Bondarev O. B. Istoriia zaprovadzhennia ta tendentsii rozvytku instytutu
ombudsmana v zarubizhnykh krainakh. Aktualni problemy vitchyznianoï
yurysprudentsii. 2017. T. 2, № 6. S. 3–7.
4. Zablotska N. V. Instytut upovnovazhenoho z prav liudyny yak predmet
politohichnoho doslidzhennia. Naukovi zapysky Instytutu politychnykh
i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy. 2010. №
1. S. 241–250.
5. Kosilova O. I. Suchasnyi stan i tendentsii rozvytku instytutu ombudsmana
u sviti ta v Ukraini. Pravova informatyka. 2013. 4 (40). S. 62–71.
6. Maidannyk O. O. Instytut ombudsmana u mekhanizmi zabezpechennia
prav liudyny v Ukraini. Advokat. 2010. 7 (118). S. 12–16.
7. Obshchiiy bazovyy dokument. yavlyayushchiysya sostavnoy chastyu
dokladov gosudarstv-uchastnikov. Norvegiya. URL:
<https://cutt.ly/xGwuOrL> (data zvernennya: 21.04.2022).
8. Rudik O., Lazarieva L. Instytut spetsializovanoho i mistsevoho
ombudsmena yak mekhanizm zakhystu prav liudyny: zarubizhnyi dosvid.
Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia. Zbirnyk naukovykh
prats. 2015. № 1(7). URL:

[http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_03\(10\)/11romlzd.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_03(10)/11romlzd.pdf)
(data zvernennia: 21.04.2022).

9. Upolnomochenny po pravam cheloveka Norvegii. URL:
<https://www.sivilombudet.no/en/russkiy/> (data zvernennya: 21.04.2022).
10. Fliflet A. Skandinavskiy ombudsmen. URL: <https://otetrad.ru/article-770.html> (data zvernennia: 21.04.2022).
11. The Ombudsman Act, Denmark. URL:
<https://en.ombudsmanden.dk/introduction/loven/> (data zvernennia:
21.04.2022).